



להתוודע ולהגלות מהמדי התורה בכל דף בשי"ס

פסחים דף צא

בענין נשים בפסח ראשון ושני

בפסחים דף צ"א: גופא, אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה, ובשני עושין אותה טפילה לאחרים, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אשה בשני שוחטין עליה בפני עצמה, ואין צריך לומר בראשון, רבי שמעון אומר אשה בראשון עושין אותה טפילה לאחרים, בשני אין שוחטין עליה כל עיקר.

במאי קמיפלגי, רבי יהודה סבר במכסת נפשת ואפילו נשים, וכי תימא אי הכי אפילו בשני נמי, כתיב חטאו ישא האיש ההוא, איש אין, אשה לא. וכי תימא אי הכי אפילו טפילה נמי בשני לא, אהני ככל חקת הפסח לטפילה בעלמא.

ורבי יוסי מאי טעמא, דכתיב בראשון במכסת נפשת ואפילו אשה, וכתיב בפסח שני ונכרתה הנפש ההיא מישראל, נפש ואפילו נשים וכו'.

ורבי שמעון כתיב בראשון איש, איש אין אשה לא, וכי תימא אי הכי אפילו טפילה נמי לא, אהני ליה במכסת נפשת לטפילה, וכי תימא אפילו בשני נמי, מיעט רחמנא בשני, דכתיב חטאו ישא האיש, איש אין אשה לא וכו'.

כמאן אזלא הא דאמר רבי אלעזר, אשה בראשון חובה, ובשני רשות, ודוחה את השבת, אי רשות אמאי דוחה את השבת, אלא אימא בשני רשות ובראשון חובה, ודוחה את השבת, כמאן כרבי יהודה.

- א -

בירור פלוגת התנאים

הפסח, אלא שהן רשאות להיות טפילות בקרבן של אנשים, ובפסח שני גילתה תורה שנשים אינן בכלל פסח שני כלל, ונמצא שבפסח שני אינן רשאות לאכול אפילו אם נמנו עליו עם אנשים, דכיון שאינן בכלל הפסח יש בזה איסור אכילה שלא למנויו.

והנה דין זה אם נשים בפסח חובה או לא, מתבטא לגבי שלש פרטי דינים. א', לגבי עצם הדין אם מוטל עליה חיוב מצות הקרבת הפסח או לא, וזה נוגע בין בפסח ראשון, ובין בפסח שני, אם היא חייבת להביא את הפסח. ב', כפי האמור נחלקו אם שוחטין עליה פסח בפני עצמה, כי אין שוחטין עליה בפני עצמה אלא אם הקרבת הפסח בנשים הוא בגדר חובה. ג', אם הקרבת פסח של אשה דוחה את השבת או לא, דאם אצל נשים הוא בגדר חובה, דוחה את השבת, אבל אם אינה בגדר חובה, אינו דוחה את השבת.

וכפי האמור, לרבי יוסי דין נשים אצל פסח בכל דיניו כמו אנשים, הן בראשון ובן בשני, ונמצא דגם שוחטין עליהם בפני עצמם, וגם דוחה את השבת. לרבי יהודה דוקא בפסח ראשון נשים חייבות כמו אנשים, ושוחטין עליהן בפני עצמן ודוחה את השבת, אבל בפסח שני אינן חייבות, ולכן אין שוחטין עליהם בפני עצמן, ואין דוחה את השבת, ומכל מקום רשאות לאכול מפסח שני ע"י שנטפלין לאנשים, ולרבי שמעון אינן חייבות אפילו בפסח ראשון, ואין שוחטין עליהן בפני עצמם, וגם אינו דוחה את השבת, ובפסח שני לא רק שאין אצלם חיוב הבאת הפסח,

יסוד כל הפלוגתא היא אם נשים בפסח רשות או חובה / אין לפטור נשים בפסח מצד הכלל דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא

- גמרא, רש"י, שפת אמת -

א. האמור מדברי הגמרא, שנחלקו תנאים בדין חיוב נשים בקרבן פסח, בין בפסח ראשון ובין בפסח שני, אם דין נשים כמו אנשים שהן חייבות במצות הקרבת הפסח, או שאין נשים חייבות בפסח. ומבואר ברש"י לעיל עמוד א' (ד"ה אשה) דהפלוגתא שנחלקו התנאים אם שוחטין עליה בפני עצמה או לא, יסוד המחלוקת היא אם קרבן פסח בנשים הוא בגדר חובה או לא, [כי רש"י מפרש דהטעם שרבי יהודה אומר דנשים בראשון שוחטין עליה בפני עצמה ובשני עושין אותה טפילה לאחרים הוא משום דבראשון הוא חובה גם לנשים ובשני הוא רשות].

ונחלקו בזה ג' תנאים, רבי יהודה סובר שגילתה תורה בפסח ראשון שהן חייבות בהקרבת הפסח כמו אנשים, אבל בפסח שני גילתה תורה שאינן חייבות, אלא שגילתה תורה שנוהג אצלם פסח שני בגדר רשות, ולכן רשאות להיות טפילות לפסח של אנשים, והיינו לומר שאין בזה איסור אכילה שלא למנויו.

רבי יוסי סובר שגילתה תורה בין בפסח ראשון ובין בפסח שני שהן חייבות כמו אנשים, ואין הבדל כלל בין אנשים לנשים לענין מצות הפסח.

רבי שמעון סובר שגילתה תורה בפסח ראשון שאינן חייבות בהקרבת

הפסח, דזה אינו, דכיון דמצות הפסח היא מצות עשה שיש בה כרת, אין זה נכלל במה שאמרו דכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.

והוא מסתמך על מה שכתבו התוס' במגילה דף כ'. (ד"ה דכתיב) דלכן הוצרכה תורה לומר דנשים פטורות ממילת הבן, אע"ג שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, דכיון שמילה הוא מצות עשה שיש בה כרת, אין זה נכלל במה שאמרו שנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא. ומעתה, מה מילה שאין על האב חיוב כרת במה שאינו מל את בנו, כי חיוב כרת הוא רק על הערל עצמו, ואפילו הכי אילולי קרא למעט אשה היתה חייבת למול את בנו, כיון שהיא מצוה שמצינו בה כרת, כל שכן במצות הפסח שהחיוב כרת מוטל על מי שאינו מקריב פסח, ודאי דאין לפטור נשים ממצות הפסח מחמת שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, ולכן לרבי שמעון הוצרך הכתוב למעט בפירוש.

- ב -

אשה שלא הקריבה פסח ראשון במזיד מה דינה בפסח שני

בזה מכרת, אבל אם לא הקריב פסח שני, אפילו אם נמנע מפסח שני מחמת שוגג או אונס, חייב כרת, שהרי לא עשה את הראשון במזיד, וגם לא הקריב את השני כדי לתקן מה שלא הקריב בראשון. [ומקור דבריו לדעתו הוא מדברי הגמ' להלן דף צ"ג].

לאור זה כתב הגאון רבי ירוחם פישל פראל (בפירושו על הרס"ג ח"ג דף ל"ז. מדפה"ס) דמה שסובר רבי יהודה דנשים חייבות בפסח ראשון ופטורות בפסח שני, הוא דוקא אם בראשון לא הביאה הפסח מחמת אונס או שוגג או שהיתה בדרך רחוקה, דבזה סובר רבי יהודה דגילתה תורה שאין בנשים חיוב להקריב פסח שני, והוא רק בגדר רשות, אבל כשלא עשאה את הראשון במזיד, אז צריכה להביא פסח שני בגדר חובה.

והטעם בזה, כי זה ודאי דאפילו אם נאמר שפסח שני בנשים הוא רק רשות, מכל מקום אם לא עשאה הראשון במזיד ויש עליה חיוב כרת, ודאי שאם תעשה פסח שני תפטר מן הכרת, דכשם שבאנשים הקרבת פסח שני פוטר מכרת על שלא עשו את הראשון במזיד, גם בנשים אם

אלא שאינו רשאות לאכול ע"י שנטפלין לאנשים, כי נשים נפקעות לגמרי מפסח שני.

להלכה, הרמב"ם בפרק ה' מהל' קרבן פסח הלכה ח' כתב דנשים שנדחו לשני בין מפני האונס והשגגה בין מפני הטומאה ודרך רחוקה, הרי פסח שני להם רשות, רצו שוחטין רצו אין שוחטין. ולכן אין שוחטין עליהן בשבת. א

והנה מדברי הגמרא מתבאר דלרבי שמעון שפוטר אשה מהקרבת הפסח הרי זה מגילוי דקרא שגילתה תורה בפירוש לומר שהן פטורות מפסח, אבל אילולי שגילתה תורה שהן פטורות, היו גם נשים חייבות בהקרבת הפסח. וכתב בשפת אמת דאין לומר שיהיו נשים פטורות מן הפסח גם בלא קרא שהרי הכלל הוא דנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, וכיון שפסח היא מעשה"ג נמצא שמסברא ראויות להפטר מן

אפילו לרבי יהודה דנשים בשני רשות אם לא הקריבה בראשון במזיד יש לומר דבשני הוא חובה / אם בזה גם דוחה את השבת

- הגר"פ פערלא, ישועות מלכו, מנחת חינוך -

ב. והנה כפי האמור, רבי יהודה סובר דפסח ראשון בנשים חובה, אבל פסח שני אינו חובה אלא רשות, והיינו דאשה שלא הביאה פסח בראשון אינה חייבת להביא בשני, אלא שיכולה להיות טפילה אצל אנשים.

ונחלקו גדולי הפוסקים אם זה אמור גם באשה שלא הביאה את הפסח בראשון במזיד, דגם בזה סובר רבי יהודה שהיא פטורה מהבאת פסח שני, או דזה אמור דוקא כשלא הביאה את הראשון באונס או בשוגג, דאז פטורה מהבאת פסח שני, אבל אם לא הביאה את הראשון במזיד, אז היא חייבת להביא פסח שני.

ויסוד פלוגתתם הוא, דהנה הרמב"ם בפ"ה מהלכות קרבן פסח הלכה א' ב' כתב דמי שלא עשה את הראשון במזיד, אם הקריב פסח שני נפטר

השלמות והוספות

סובר נשים בפסח שני חובה, אלא דאפילו אם הוא רק רשות, מותר לשחוט להם בפני עצמם, שהרי אם רוצות מקיימות מצוות כאנשים, ולכן שוחטין עליהם גם בפני עצמן. ורבי יהודה סובר שעושין אותן רק טפילות לאנשים, הוא לשיטתו דנשים אינן רשאות לסמוך על הקרבן, ולכן אין מקריבין להם פסח בפני עצמן, ועושין אותן רק טפילות לאנשים.

והנה הרמב"ם בפרק ה' מהל' קרבן פסח הלכה ח' כתב דנשים שנדחו לשני, הרי פסח שני להם רשות, רצו שוחטין רצו אין שוחטין. ולכן אין שוחטין עליהן בשבת. אמנם בפרק ב' שם הלכה ד' כתב דעושין חבורה שכולה נשים אפילו בפסח שני, וכבר הקשו בכס"מ ובלח"מ בפ"ה שם דהרמב"ם סותר את עצמו בזה, כי לפי מה שכתב בפרק ה' דנשים בפסח שני רשות על כרחך סובר רבי יהודה, וא"כ מדוע כתב דבפסח שני עושין חבורה שכולה נשים, הרי בגמ' מתבאר דלרבי יהודה אין מקריבין עליהן בפני עצמן, ועושין אותן רק טפילה לאנשים.

ולפי האמור מתיישב שפיר, כי נהי שהרמב"ם סובר דנשים בפסח שני רשות ולכן אינו דוחה את השבת, מכל מקום שפיר עושין חבורה שכולה נשים, שהרי אנו קיי"ל כרבי יוסי דנשים רשאות לסמוך, ולכן סובר הרמב"ם דמקריבין על נשים אפילו בפני עצמן. וכעין זה כתב באור שמח על הרמב"ם בפ"ב מהל' קרבן פסח הלכה ד'.

פלוגתת רבי יהודה ורבי יוסי תלוי בפלוגתתם אם נשים סומכות רשות

- שו"ת מרחשת, אור שמח -

א. אמנם יש שמצדדים לומר בדעת הרמב"ם דפלוגתא זו אם שוחטין עליה בפני עצמה או לא, אינו תלוי אם פסח אצל נשים הוא בגדר רשות או לא, אלא אפילו אם הוא בגדר רשות שוחטין עליה בפני עצמה, ודוקא לענין דחיית שבת תלוי אם הוא בגדר חובה או רשות, וזה דלא כדברי רש"י הנ"ל, וכמו שיבואר.

בשו"ת מרחשת ח"א סי' ז' (אות א') כתב דפלוגתת רבי יהודה ורבי יוסי שנחלקו אם בפסח שני שוחטין לאשה בפני עצמה או לא, יש לפרש דשניהם סוברים דאשה בפסח שני היא רק רשות ולא חובה, ומה שחולקים אם שוחטין עליה בפני עצמה, או שעושין אותה רק טפלה לאנשים, פלוגתא זו תלויה במה שהם נחלקו בעירובין צ"ו: אם נשים סומכות רשות, והיינו דרבי יהודה סובר שם דנשים אינן רשאות לסמוך על הקרבן, כי סמיכה נחשבת כעבודה בקדשים, ודוקא אנשים שמצויים לסמוך רשאים בזה, אבל נשים שפטורות מסמיכה אסורות לסמוך, אבל רבי יוסי סובר דגם נשים מותרות לסמוך על הקרבן, דנהי שהן פטורות מסמיכה, מכל מקום אם רוצות לקיים מצוה הנוהגת באנשים, רשאות בכך, והן מקיימות המצוה.

ולפי זה כתב דרבי יוסי שסובר דשוחטין לנשים פסח שני בפני עצמן, אינו משום

עצמה. ב

ובשו"ת ישועות מלכו שו"ת או"ח סי' מ"ב כתב ג"כ כדבריו, וכתב דאפשר דאם לא עשאה את הראשון במזיד, מקריבין עליה את השני בפני עצמה אפילו בשבת, כשאי אפשר לה להטפל לאחרים.

אמנם במנחת חינוך מצוה ש"פ (אות ה') מביא דברי הרמב"ם הנ"ל שכתב דנשים שנדחו לשני בין מפני האונס והשגגה בין מפני הטומאה ודרך רחוקה, הרי פסח שני להם רשות, וכתב דאין לדייק מדבריו דנשים שלא הקריבו את הראשון במזיד, פסח שני להם חובה, ויהא דוחה את השבת, ויפטר מן הכרת, דזה אינו, אלא דהוא הדין אם לא עשו הראשון במזיד, אע"פ דחייבות כרת על הראשון, מכל מקום אין שוחטין עליהן בשבת, ויחשב כמו נאנס בשני, ותתחייב כרת על הראשון, דמשום להפטר מכרת אינן יכולות לחלל שבת, דהתורה לא גזרה עליהן מצות פסח שני כלל בשום פנים, רק שהתורה נתנה להן רשות, ובמקום שאינן יכולות להביא אינן עושות, וחייבות על הראשון, דעל הראשון בלבד חייבות, אם לא תיקנו בשני.

אמנם אם הזידו בראשון ועשו את השני בחול בדרך רשות, כתב גם המנ"ח דכיון דהתורה נתנה להם רשות, הרי זה תיקון בשני ונפטרו מכרת אע"ג דהזידו בראשון, דלא יהיה דין נשים יותר חמור מבאנשים שאם עשו את השני נפטרו מכרת על שלא עשאו את הראשון במזיד, אמנם ודאי דאינו דוחה שבת. ג

תביא פסח שני תפטר מחיוב כרת על שלא עשאה את הראשון במזיד, דלא יהיה דין נשים חמור מדין אנשים, [וכן כתב באור שמח בפ"ה מהל' ק"פ הלכה ז' (ד"ה והנה)].

ולכן, בזה חייבות נשים להביא פסח שני בגדר חובה, כי הקרבת פסח שני כשלא עשה את הראשון במזיד הוא עדיין מחמת חיוב פסח ראשון, וכיון דנשים בראשון חובה, אם לא הקריבה במזיד, עדיין מוטל עליה בפסח שני חובת פסח הראשון, שהרי בזה היא פוטרת עצמו מחיוב כרת על הראשון, א"כ ודאי דחייבת בפסח שני, כי לא אמרו דנשים בפסח שני רשות אלא אם לא הקריבה הראשון מחמת אונס או דרך רחוקה, דגם אם לא תביא פסח שני תהא פטורה מן הכרת, ובזה גילתה תורה שאינה חייבת במצות פסח שני מצד עצמו.

והוא מדייק כן בלשון הרמב"ם בפרק ה' מהל' קרבן פסח הלכה ח' שכתב דנשים שנדחו לשני בין מפני האונס והשגגה בין מפני הטומאה ודרך רחוקה, הרי פסח שני להם רשות, רצו שוחטין רצו אין שוחטין. הרי דהרמב"ם שהביא דין זה דנשים פטורות מפסח שני כתב דוקא כשהיתה אנוסה, או בשוגג, או בטומאה או בדרך רחוקה, ומשמע דאם במזיד לא הביאה את הראשון, חייבת בפסח שני.

ועל פי זה כתב, דאשה שלא הקריבה את הראשון במזיד, גם לרבי יהודה שוחטין עליה פסח שני אפילו בפני עצמה, שהרי בלא הקריבה את הראשון במזיד, חייבת אשה בפסח שני כמו איש, ומקריבין עליה בפני

השלמות והוספות

והביאור בהבדל זה, דלענין אם מקריבין עליה פסח שני בפני עצמה או לא, תלוי רק אם הוא בדרך רשות או בדרך חובה, משום שאין עליו שם קרבן פסח אלא כשהוא בדרך חובה, כי לא מצינו פסח קרב בדרך נדבה, ואם כן אשה שלא עשאה את הראשון במזיד, אם נקוט שיהא אצלה פסח שני בתורת חובה, מקריבין עליה אפילו בפני עצמה.

אמנם לענין דחייבת פסח שני בשבת, דמה שאצל אנשים פסח שני דוחה שבת הוא משום דבפסח שני כתוב 'במועדו' אפילו בשבת, כדאי' ברש"י להלן דף צ"ה: (ד"ה דוחה), א"כ בשלמא אצל אנשים שפסח שני הוא לעולם בגדר חובה, שפיר למדין מקרא ד'במועדו' דלעולם מקריבין פסח שני ואפילו בשבת, אבל אצל נשים שמיעטה התורה נשים מחיוב פסח שני, ולכן כשלא עשאה את הראשון באונס ודאי פטורה מן השני ואינו דוחה שבת, אפילו אם נאמר דאם לא הקריבה הראשון במזיד יהא עליה פסח שני חובה משום שמוטל עליה חובת פסח ראשון, מכל מקום אין לומר דמקרא ד'במועדו' נלמד שאז יהא השני דוחה שבת אצל נשים.

ושני טעמים בדבר, חדא, דכיון דאין חיובה מחמת פסח שני אלא מחמת פסח ראשון, אין זה נקרא 'במועדו'. ועוד כי הדרש ד'במועדו' הוא לומר דלעולם מקריבין קרבן זה במועדו, ואפילו בשבת, וכיון דאשה שלא עשאה הראשון בשוגג אינו דוחה שבת, אין לומר דאם לא עשאה במזיד יהא הפסח דוחה שבת, דאין זה מתפרש בקרא דבמועדו.

לרבי חנניא בן עקביא דחיוב כרת פסח הוא דוקא בהזיד בשניהם אם נשים בכלל חיוב כרת דפסח
- שות בית יצחק -

ד' בשו"ת בית יצחק סוף חו"מ בדרוש כ"ה (אות י') מחדש דלפי דעת רבי חנניא בן עקביא להלן דף צ"ג סו"ב דאין חיוב כרת על הפסח אלא אם הזיד בין בפסח ראשון ובין בפסח שני, אבל אם הזיד בראשון ושגג בשני אינו חייב כרת, משום דמזיד של השני הוא גמרו של הראשון, ואינו מתחייב כרת אלא אם הזיד בשניהם, דלפי זה, אם נקוט שהוא סובר כרבי יהודה דנשים בשני רשות, על כרחך דאשה אין חיוב כרת כלל כשלא עשאה את הפסח, שהרי אנשים אינן חייבים כרת אלא כשהזידו

חבורה שכולה נשים בפסח שני כשלא עשו את הראשון במזיד

- הגרי"פ פערלא, ישועות מלכו -

ב' והנה הרמב"ם בפ"ב מהלכות ק"פ ה"ד כתב דעושיין חבורה כולה נשים אפילו בפסח שני, ע"כ. וכבר הבאנו דלכאורה דבריו תמוהין, שהרי שם בפרק ה' הלכה ח' כתב דנשים שנדחו לשני בין מפני האונס והשגגה בין מפני הטומאה ודרך רחוקה, הרי פסח שני להם רשות, רצו שוחטין רצו אין שוחטין, ולכן אין שוחטין להן בשבת, והיינו שהרמב"ם סובר כרבי יהודה דנשים בפסח שני רשות, והרי בגמרא מבואר דלרבי יהודה דפסח שני רשות אין שוחטין עליהם בפני עצמן, ומדוע כתב הרמב"ם דגם בפסח שני עושיין חבורה שכולה נשים. וכבר תמה בזה בכס"מ בפ"ה הלכה ח', ובלח"מ הניח דברי הרמב"ם בצ"ע.

ועל פי האמור כתבו הגרי"פ ובישועות מלכו שם דמה שכתב הרמב"ם בפרק ב' שעושיין חבורה שכולה נשים, מיירי בנשים שלא עשו את הראשון במזיד, דבזה חייבות לעשות פסח שני בגדר חובה, ולכן בזה עושיין חבורה שכולה נשים, ומה שאמרו בגמ' דלרבי יהודה אין עושיין חבורה שכולה נשים מיירי בנשים שלא עשו את הראשון בשוגג או באונס, דבזה הוא בגדר רשות ולא חובה.

אפילו אם נאמר דאשה שלא עשאה הראשון במזיד יהא פסח שני בגדר חובה, אין זה דוחה שבת

- מנחת חינוך -

ג' והנה בדברי המנחת חינוך שם מתבאר דדוקא לענין שבת פשיטא לי' דאפילו אם לא עשאה את הראשון במזיד, אין פסח שני אצלה דוחה את השבת, אכן לגבי אם היא חייבת אז להביא את השני בגדר חובה, נראה שם שהוא מסופק בדבר, דגם לדבריו יתכן שאם לא עשאה את הראשון במזיד, השני אצלה בתורת חובה, אלא שאפילו הכי אינו דוחה את השבת.

ולענין אם עושיין את הפסח בפני עצמה, משמע קצת בדבריו דביום חול אולי יקריבו עליה את הפסח גם בפני עצמה, דמשמע שם דדוקא בשבת אין מקריבין עליה בפני עצמה, אבל בחול כיון שהפסח אצלה בתורת חובה, מקריבין עליה בפני עצמה, אלא שאין זה מועיל לדחות שבת, וממילא תתחייב כרת על הראשון.

- ג -

גדר אכילת הפסח בנשים שהקריבו הקרבן בדרך רשות

[במצוה זו].

ג. נשים שנעשות טפילות לאנשים אם מקיימות מצות אכילת הפסח / אם מברכות ברכת הפסח

- שו"ת מרחשת, חמדת ישראל -

אמנם בספר חמדת ישראל להגאון רבי מאיר דן זצ"ל (קונטרס נר מצוה עשין אות כ"ב דף ד' מדפה"ס) מביא דברי הרמב"ם בספר המצות (עשה נ"ח) שכתב דנשים פטורות ממצות אכילת פסח שני, כשם שאין שחיטתו חובה להן, והוא מסתפק אם כוונת הרמב"ם לומר דאפילו אחרי ששחטו בדרך רשות, עדיין הן פטורות ממצות אכילה, או כוונתו לומר שאין להם מצוה זו שיתחייבו להביא פסח שני, אבל אה"נ דאם שחטו בדרך רשות חייבות הן באכילת הפסח, כיון שיכולות להכניס עצמן בחיוב הפסח.

והוא מביא ראיה נפלאה לזה מדברי הר"ן בנדרים דף ד': (קשריא) שכתב דנשים חייבות במצות אכילת הפסח, והנה הגמרא שם אתיא אליבא דרבי שמעון, ורבי שמעון הרי סובר בגמ' שלפנינו דנשים אפילו בראשון רשות, ואפילו הכי כתב הר"ן דנשים חייבות באכילת הפסח, הרי דאפילו אם פסח הוא רשות, מכל מקום כשהן מכניסות עצמן בהקרבת הפסח, שוב חל עליהם מצות אכילת הפסח. וכתב שם דלזה כוונתו כמה מופלגי תורה ובראשם כבוד הגאון רבי חיים אב"ד בריסק (שליט"א) [זצ"ל].

אמנם שוב הוא מביא דברי התוס' בנדרים דף ל"ו. (ד"ה יביא) דמבואר דלמ"ד דנשים הן רשות מה שהן רשאות לאכול הוא רק דאין בהם איסור אכילה שלא למנויו, אמנם אין מקיימות מצוה בזה. ה

בשו"ת מרחשת ח"א סי' ז' (אות א') מצדד לומר דלרבי יהודה שסובר דנשים בפסח שני רשות, אע"ג שגילתה תורה שעושין אותן טפילות לאנשים, היינו לענין שאין בהם איסור אכילה שלא למנויו, אמנם מכל מקום אין בהן קיום מצות אכילת הפסח, שהרי אינן מצוות בפסח שני. וכן לרבי שמעון שסובר דאפילו בראשון אין שוחטין עליהן בפני עצמן אלא עושין אותן טפילות לאנשים, מכל מקום אין בהם מצות אכילת הפסח.

ועל פי זה כתב, דאע"ג שהפסח צריך להשחט לשם אוכלין, והיינו לשם מי שיקיים מצות אכילת הפסח, ונשים אינן בכלל מצות אכילה, מכל מקום הפסח כשר, ואינו נחשב נשחט במחשבת שלא לאוכליו, שהרי כשעושין אותן טפילות לאנשים נשחט גם לשם אוכליו, ונמצא שנשחט במחשבת לאוכליו ושלא לאוכליו, והפסח כשר.

ולפי דבריו לכאורה נמצא דאשה שאוכלת מן הפסח לרבי שמעון בפסח ראשון, ולרבי יהודה בפסח שני, אינה מברכת ברכת אקב"ו לאכול מן הפסח, שהרי אין בה מצות אכילה. [מלבד לדעת הסוברים דנשים רשאות לברך על כל מצוה שהזמן גרמא, ולדבריהם יש לעיין אם זה גם

השלמות והוספות

בהם מצות אכילה כמו אצל אנשים.

וכוונתו הוא, כי בצל"ח כתב דלרבי יהודה שסובר דאין שוחטין את הפסח על היחיד, מכל מקום רשאי לשחוט פסח שני על איש ועל אשה, ואין זה נחשב שחיטת הפסח על היחיד, דכיון דגילתה תורה דפסח שני בנשים רשות, נמצא שאינו נשחט על היחיד אלא על הרבים.

ולא עוד, אלא שרשאי לשחטו גם בשבת, ואע"ג דמצד האשה אינו רשאי לשחוט בשבת, שהרי אצלה הוא רק בגדר רשות, מכל מקום כיון שנעשית טפילה לאיש, נמצא דיש כאן שנים, ודוחה את השבת מצד שאצל איש דוחה את השבת, אע"ג שצריך בזה להצטרפות אשה. ומבואר בדבריו דמה שגילתה תורה שעושין אותה טפילה לאנשים, אינו רק לומר שאין בזה איסור אכילה שלא למנויו, אלא דנחשב כאילו נשחט גם על האשה, כי אשה יכולה להכניס עצמה להביא פסח שני כשהיא טפילה לאיש.

ולפי דברי הצ"ח יראה שאשה שאוכלת פסח שני כשהיא טפילה לאיש מברכת ברכת אקב"ו לאכול הפסח, אפילו להסוברים שאינה רשאית לברך על מצות עשה שהזמן גרמא.

בראשון וגם בשני, ואם כן נשים שהן פטורות מפסח שני, האין יהיה דינם חמור יותר משל אנשים לומר שחייבות כרת על הראשון בלבד, והרי אנשים אין חייבים כרת אלא בהזידו בראשון וגם בשני, והאין נאמר שנשים חייבות כרת על זדון בראשון בלבד ואנשים אינם חייבים אלא בהזידו בשניהם, ועל כרחך דנשים פטורות לגמרי מחיוב כרת בפסח. [ולדבריו על כרחך שיתפרש בדרך אחרת דרשות המקראות ששינו בגמרא שלפנינו].

אמנם לפי האמור לעיל בשם הגרי"פ והישועות מלכו דמה שנשים בפסח רשות הוא דוקא בלא עשו את הראשון מפני אונס ושוגג, אבל אם לא עשו את הראשון במזיד חייבות בפסח שני, ונתבאר (כאן לעיל) דגם המנ"ח מסופק לומר כן, לפי זה לא רחוק הוא לומר דיש כרת אצל נשים בפסח כשהזידו בראשון וגם בשני, כי אז עשיית פסח שני גם אצלן בגדר חובה.

אשה שנעשית טפילה לאיש אם זה מועיל לרבי יהודה שסובר דאין שוחטין הפסח על היחיד שלא יחשב שחיטה על היחיד

- צל"ח -

ה ובמרחשת שם בהמשך דבריו כתב דבצל"ח בסוגיין מבואר שסובר דמה דנשים רשות ועושין אותן טפילות לאנשים, היינו שהן מכניסות עצמן במצות הפסח, ויש